

H. J. Viherjuuri

Suomalaisen sarjakuvan varhainen luoja

Jari Hanski

Hillari Viherjuuri tai kuten hänet paremmin tunnettiin, Veli Giovanni, oli käsikirjoittajana 1920- ja 1930-luvuilla suomalaisen sarjakuvan suurin ideatykki. Mutta hänen uransa ei ollut ainoastaan sarjakuvaa vaan myös paljon muuta.

Hillari Viherjuuri syntyi vuonna 1889 junailija Richard Grönrothin ja Emma Vähä-Uotilan perheeseen. Hillari suomensi nimensä ensimmäisen suuren suomalaistamisallon mukana vuonna 1906. Hän kirjoitti ylioppilaaksi vuonna 1908 ja valmistui filosofian kandidaatiksi vuonna 1911 ja maisteriksi kahdeksan vuotta myöhemmin. Pian opintojensa päättymisen jälkeen hän meni naimisiin Aino Nummivuoren kanssa.

Viherjuuren kirjallinen ilmaisukyky oli huomattava jo varhain: hän työskenteli Uuden Suomettaren, myöhemmän Uuden Suomen, oikolukijana ja koulupoikana. Tämä työ jäi hänen valmistuttuaan maisteriksi, sillä Viherjuuri lähti vuonna 1913

Suomen Kuvalehti, 25. kesäkuuta 1931. Rasimla ja ajankuvaa Junnu-sarjassa.

vuodeksi Moskovaan opiskelemaan venäjän kieltä. Suomen palattuun hän työskenteli suomalaisen Normaalilyseon venäjän ja suomen kielen opettajana vuosina 1914-1918. Viherjuuri laati elämänsä aikana useita venäjän kielen oppikirjoja: esimerkiksi vuonna 1941 ilmestynyt "Venäjänkielen puhehuopas" oli Liiketyöläinlehdessä mukana välttämätön apukeino Itä-Karjalassa työskenteleville. 1940-luvulla Viherjuuri piti radiossa venäjän kielen oppitunteja: mikäkin, edes vakava sairastuminen, saanut häntä jättämään oppitunteja väliin.

Sisällissodan jälkeen Viherjuuri aloitti työt Otavan mainosjohtajana. Hänen mielestään mainonta oli suggestioita, jonka kohteena olivat yksilöt ja joukot. Kun vuonna 1928 perustettiin Mainosmiesten kerho, toimi Viherjuuri kerhon ensimmäisenä puheenjohtajana aina vuoteen 1935 asti. Hän toimi myös alan Pohjoismaisen seuran hallituksen jäsenenä ja myöhemmin pre-

Piirros: Eeli Jaatinen. Takarivissä Ilmari Mantila, Heikki Reenpää, Asmo Alho, Germund Paaer, Eeli Jaatinen; istumassa Ensio Rislakki, Lennu Viherjuuri, Hillari Viherjuuri; edessä J. Lind sekä sarjakuvahahmot Niku, Naku ja Junnu.

lykirjat 12 Suomen kaupungista sekä Valamosta. Mainosmiehenä Viherjuuri otti hyvissä ajoin yhteyttä kuhunkin kaupunkiin kertoen tulossa olevasta kirjasta. Lisäksi hän toimitti muun muassa kuvateoksen Helsingin hautaus-

sidenttinäkin. Vuosina 1934-1943 Viherjuuri opetti lisäksi Kauppakorkeakoulussa mainontaa.

Viherjuuri työskenteli Otavalla myös kustannustoimittajana erikoisalaan sotilasammattikirjallisuus. Yhdessä veljensä Leonardin kanssa Hillari toimitti "Otavainen" -nimistä perhelehteä kolmen vuoden ajan 1920-luvulla, mutta lehti ei menestynyt. Lehti oli Viherjuuren ajatuksen mukaisesti ruotsalaisen perhelehden, Allers Familjejournalin, tapainen. Tämä ei suinkaan ollut Viherjuuren ensimmäinen kokemus lehtialalla, sillä hän oli ollut myös lyhytikäisen Uusi Päivä -lehden toimittajana vuosina 1917-1918. Hän työskenteli lisäksi Suomen Kuvalehden, jota hänen veljensä Leonard päätoimitti, toimittajana vuosina 1919-1936. Suomen Kuvalehden hän laati erilaisia tehtäviä ja tietovisoja "Veli Giovanni" nimellä. Vuodesta 1937 alkaen Viherjuuri toimitti Uuden Suomen sunnuntaillitettä.

Viherjuuri teki propagandaa suomalaisen saunan puolesta 1930-luvulta alkaen. Hänen toimittamansa saunakirja käännettiin monille kielille: Viherjuuren kerrottiin lähes päivittäin saaneen kysymyksiä saunasta eri puolilta maailmaa. Toisen maailmansodan aikaan Viherjuuri teki Lentomatkan Saksan silloisen valtakunnan itäosissa muun muassa Ukrainassa. Vuonna 1948 Viherjuuri sai Vaasa-ritarikunnan ensimmäisen luokan ritarimerkin saunakulttuurin elvyttämisestä yleensä ja erityisesti Ruotsissa.

Hillari Viherjuuri teki mainosta myös Suomen kaupunkien ja koko maan puolesta: yhdessä Börje Sandbergin kanssa hän toimitti ensimmäiseksi teoksen Finlandia. 60.000 järven maa, joka pian käännettiin saksaksi, englanniksi ja ruotsiksi. Tätä seurasi esitte-

maista, presidentti P. E. Svinhufvudista ja marsalkka Mannerheimista. Viherjuuren tuotanto oli laajaa ja monialaista: voikin sanoa, että hän oli eräänlainen oman aikansa Uomo Universale.

Sarjakuva oli tärkeä osa Viherjuuren tuotantoa. Hänet mainitaan Suomalaisen sarjakuvan ensyklopediassa 1920- ja 1930-lukujen tärkeimpänä suomalaisena sarjakuvakäsikirjoittajana. Viherjuuri toimitti suuren määrän erilaisia pilakokoelmia ja tehtäväkirjoja, joissa oli hänen käsikirjoituksensa pohjalta tehtyjä piirroksia. Ensimmäinen tässä pitkässä sarjassa oli vuonna 1919 ilmestynyt Huvittavia tehtäviä lapsille, joka sisälsi muun muassa piilokuvia, varjokuvia ja kuva-arvoituksia. Samana vuonna ilmestyi myös Jyry-Jaakon päiväkirja sekä ensimmäiset Pilajuttuja ja piirroksia -vihkot. Pilajuttuja ilmestyi kaikkiaan 178 vihkosta vuoteen 1950 mennessä. Vuonna 1924 ilmestyi ensimmäinen Kalle Viksari -kirja: sarjan viimeinen kirja ilmestyi Viherjuuren kuolinvuonna 1949. Kalle Viksari oli ensimmäinen säännöllisesti (kerran vuodessa) ilmestynyt suomalainen sarjakuvajulkaisu. Kalle Viksari oli todellinen pioneeri suomalaisen sarjakuvan alalla eikä sen merkitystä myöhemmille piirtäjille ja heidän julkaisuilleen voi vähätellä. Lisäksi Viherjuuri toimitti mm. sarjoja Lasten oma kirja ja Poikien oma kirja.

Viherjuuren käsikirjoituksia piirsivät muun muassa Asmo Alho (Kiekun ja

Kaikun piirtäjä) ja Alexander Tawitz. Tawitz ensimmäisenä ja myöhemmin Poika Vesanto ja Arnold Tilgman piirsivät Suomen Kuvalehdessä ilmestynyttä Junnu-sarjakuvaa. Sarja sai alkunsa Suomen Kuvalehden yleisökilpailusta: Junnu osallistui monien muiden tavoin kilpailuun. Sarjan suosio perustui siihen, että se kuvasi tavallisten ihmisten elämää. Viherjuuren ideoimia olivat myös Gösta Thilenin piirtämä Herra Kerhonen sekä Olavi Vikainen. Erikoista oli se, että Viherjuuri piti hallussaan kaikkien julkaisujensa kuvituksen originaalit. Muun muassa Alexander Tawitzin leski yritti saada miehensä kuoleman jälkeen tämän tekemiä töitä itselleen, mutta Viherjuuri ei suostunut luopumaan niistä. Viherjuuri testamenttasi asuntonsa ja laajat kokoelmansa Suomen taideteollisuusmuseolle, mutta alkuperäispiirroksia on tallella myös muun muassa Otavan arkistossa. Viherjuuren työtä jatkoi jonkin aikaa "Giovanna" eli hänen tyttärensä Irmeli Viherjuuri.

Artikkelissa on käytetty lähteenä teoksia Aikalaiskirja 1940; Pekka Tarkka Otavan historia, osa 2. 1980; Suomen kirjailijat 1917-1944. 1944; Suomen Sanomalehdistön historia, osa 8. 1991. Tietoja on saatu myös Otavan arkistosta sekä Juhani Tolvaselta. ■

